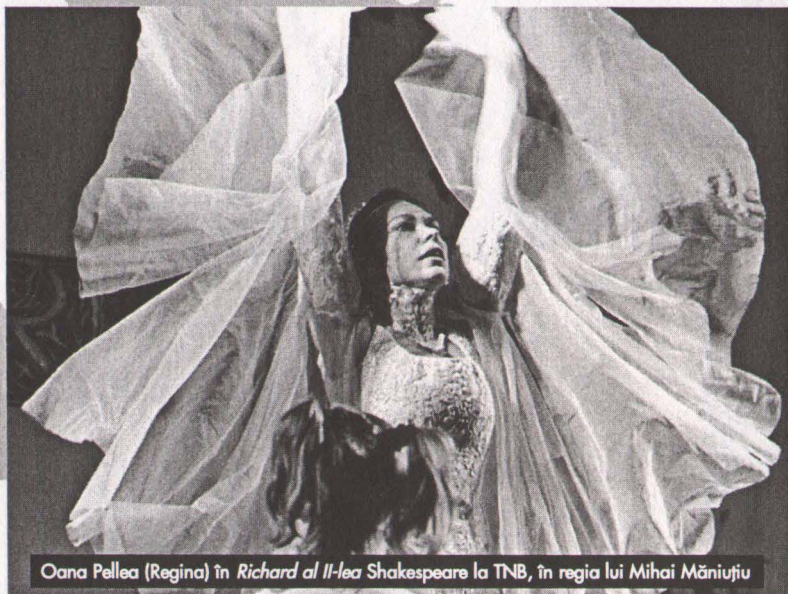

Teatrul regelui-actor

Richard al II-lea

RICHARD AL II-LEA de William Shakespeare. Traducerea: Mihnea Gheorghiu • TEATRUL NAȚIONAL din BUCUREȘTI & SELECT MANAGEMENT ART • Data reprezentăției: 30 aprilie 1998 • Versiunea scenică și regia: Mihai Măniuțiu • Scenografia: Doina Levintza • Consultanț mișcare scenică: Malou Iosif • Distribuția: Marcel Iureș (Richard), Oana Pellea (Regina), Marius Bodochi (Bolingbroke), Adrian Titieni (Aumerle), Alexandru Georgescu (Northumberland), Constantin Dinulescu (John de Gaunt), Alfred Demetriu (York), Armand Calotă (Mowbray, Grădinarul), Mircea Anca (Exton), Vlad Ivanov (Bagot), George Călin (Scroop), Gabriel Costea (Green), Dragoș Stemate (Bushy), Cristian Crețu (Fitzwater), Ionuț Ciocea (Carlisle), Tatiana Constantin, Tania Popa, Roxana Ivanciu, Monica Davidescu (Doamnele de onoare) ș.a.

Oana Pellea (Regina) în *Richard al II-lea* Shakespeare la TNB, în regia lui Mihai Măniuțiu

Cei care au plecat la pauza premierei, hipemediate și suprapopulate de la TNB cu **Richard al II-lea** (e drept că au fost doar câțiva) au motive să regrete. Spectacolul, care începuse ca o reprezentație de sunet, lumină și culoare, cu masive inserții coregrafice executate corect-scolărește de actori, a continuat, din fericire, în registrul teatrului adevărat. Mihai Măniuțiu face parte dintre regizorii care se mișcă foarte ușor pe tărâmul pururi de explorat al dramaturgiei shakespeariene. Foarte ușor și foarte liber. Atât de liber încât își îngăduie să trateze textul piesei ca pe o "canava" (trimiterea e la scenariile comediei dell'arte,

ce se cheamă, în termeni tehnici, canavale) pe care brodează, cu admirabilă nonșalanță și incontestabilă măiestrie, gânduri și obsesii proprii, ba chiar și acțiuni pușe în seama personajelor (implicit, a autorului, ceea ce, după părerea mea, nu

e tocmai corect). A demonstrat-o, parțial, în **Richard al II-lea** (Odeon, 1993), o demonstrație din plin și superlativ acum. **Richard al II-lea**, calificată de cercetători deopotrivă drept cronică istorică și tragedie (titlul complet al piesei, scrisă, probabil, în anii 1595-1596, conține de altfel cuvântul "tragedie"), s-a transformat pe scenă într-o poveste de iubire alcătuită după rețetarul infailibil al filmelor americane de montare colosală și succes pe măsură. Lupta pentru putere dintre aripile rivale York și Lancaster din familia regelui Richard, luptă care, în realitate, avea să iște în curând Războiul celor două roze, se estompează până la a

deveni un fundal destul de neclar, planul întâi fiind rezervat evoluției psihice a lui Richard și dragostei lui pătimașe pentru regină. Desigur, multe dintre faptele istorice care aveau încă un ecou puternic în conștiința contemporanilor lui Shakespeare sunt acum, pentru cei mai mulți dintre noi, de interes minor, iar zona de perenitate a piesei o reprezintă tocmai devenirea lui Richard, rege-actor al unei comedii închipuite, la început, actor-prizonier al unei drame reale și zguduitor omeștești, la sfârșit. Prin urmare, nu îndepărtarea din scenariu a celor dintâi și avantajarea netă a celei de-a doua îi sunt, cred, reproșabile regizorului, ci intervențiile care modifică **pro domo sua** fizionomia morală a unor personaje. Ține de aceasta, de pildă, "demonizarea" lui Harry Bolingbroke (uzurpatorul coroanei lui Richard și viitorul rege Henric al IV-lea, căruia Shakespeare îi va dedica apoi o piesă de sine-stătătoare), obligat să ajungă, în spectacol, ucigaș al unor nobili și violator-torționar al reginei, la rândul ei pusă să-l asasineze cu mâna proprie pe Grădinarul aducător de vești rele. Mai există și alte asemenea "adăugiri".

Abstracție făcând însă de textul shakespearian, versiunea scenică a lui Măniuțiu este, în sine, coerentă; mai mult, are o structură cumva muzicală (dincolo de muzica spectacolului, foarte bine aleasă), motivele enunțate în partea întâi, unde unele par superflue floricele de stil, fiind reluate, motivate și amplificate în partea a doua. Până și maniera artificială și oarecum bombastică de la început - copleșitoare, altminteri, din punct de vedere vizual, căci scenografia Doinei Levintza este într-adevăr superbă, iar coregrafia lui Malou Iosif, spectaculoasă - servește gândul regizoral. Teatrul pe a cărui scenă somptuos îmbrăcată în catifea roșu-sângerie Richard joacă, secundat de regină și de credinciosul Aumerle, comedia nepăsării și a

puterii se prăbușește brusc atunci când războiul își întinde aripa mohorâtă, pustiitoare asupra regelui histrion (de ce oare mi-au amintit acestea de **Hamlet**-ul craiovean al lui Tompa ?), iar pe scena acum despuiată de orice podoabă fostul rege și fosta regină sunt doar două ființe neputincioase, două păsări golașe, zgribulite, pradă suflării înghețate din "iama vrăjbei noastre". Tema zborului, (prea) insistent expusă în prima parte, se rotunjește perfect acum, iar metafora, deși evident "construită", este de un efect vizual și ideatic extrem de viguros.

Forța ei tinde, de altfel, să înghită nu numai textul dramaturgului, ci și prezența acto-

rilor, cu toate că aceștia luptă din răspuțeri să o domine. Uneori izbutesc. Marcel Iureș e suveran în porțiunile unde actorul Richard este cel care-și conduce destinul; om, se vede înfrânt o dată cu eroul. Regina Oanei Pellea are o neobișnuită intensitate în gesturi și priviri atunci când, mulă precum Drusilla din **Caligula**, își reîncepe, iar și iar, zborul mereu frânt ori îi slujește iubitelui ei Richard drept oglindă (o foarte frumoasă rezolvare regizorală); vorbind, e doar corectă. Cel mai autoritar în rol se arată Marius Bodochi, îmbogățind actoricește un portret desenat prea schematic de regizor. Ne semnificativ în Mowbray, Armand Calotă compune

admirabil apariția grotescă a Grădinarului. Mai vitregiți de soarta scenică a personajelor lor, Adrian Titieni (puțin cam palid), Constantin Dinulescu (puțin cam melodramatic), Alexandru Georgescu (puțin cam agresiv) și Alfred Demetriu (exact) întregesc grupul celor al căror cuvânt contează în scenariu. Dintre ceilalți, l-am reținut numai pe George Călin; dar cu toții își justifică existența în spectacol în clipa baletului mut, resuscitat de memoria lui Richard, punctul în care montarea culminează prin poezie și, în sfârșit, emoție. De-ar fi și numai pentru asta, cei care au plecat la pauză (e drept, câțiva) ar fi avut motive să revină. **Alice Georgescu**

Marcel Iureș în rolul titular din *Richard al II-lea*

